

פרפראות תאר

שתי פעמים קידשו שם שמים יוסף בסתר ויהודה בפרהסיא

עמוד י"א

עמוד א' מפתח נושאים פרשת וישב תשע"ז

הקשר בין קנאת האחים לקושי השעבוד
במצרים

עמוד ח'

ביאור נאה באומרים ז"ל כמה יוסף איכא
בשוקא

עמוד ט'

על מה היתה הקנאה ועל מה היתה השנאה של
האחים

רמז בפסוק בשיר השירים על ענין קנאת האחים
דיוק בפירושי רש"י מה היא קנאה

עמוד י'

יוסף קיבל את בגדו בחזרה כשניתנו עצמותיו
בעור של כבש

טעם שהושב רק שר המשקים

ביאור במ"ש דיוסף לא שלטא בה עינא בישא

פוטיפר ביקש ערבות כשקנה את יוסף כי לא
האמין שנער בהיר ימכר לעבד ולכן חשש שיקחו
לו את יוסף

עמוד יא'

שתי פעמים קידשו שם שמים, יוסף בסתר
ויהודה בפרהסיא

עמוד יב'

ארבעה דיוקים בנוסח הנרות הללו וביאורם
במה חלקו מ"ד אסור ומותר להשתמש לאורה
וביאור הדיוקים הנ"ל

עמוד ב'

ביאור בדרך צחות באומז"ל בשביל שני סלעים
מילת ירדו למצרים

תירוץ למה שהקשו בדברי המדרש אילו היה
יודע ראובן על כתיפו היה וכו'

עמוד ג'

ביאור הקושיא איך אמר ולא שמעתם ע"ד
אילפא ורבי יוחנן

ביאור במ"ש ולא יכלו דברו לשלום כמי שנפטר
מן החי שאומר לשלום

כונת יעקב באומרו לך נא ראה את שלום

עמוד ד'

ביאור ההבדל בין "לשלום" ו"בשלום" ולמה
למידים הדבר מיתרו

עמוד ה'

ביאור למה אומרים בכניסת השבת בואי
בשלום ולא לשלום

הסבר בקושיות שבפסוק ה' עוז לעמו יתן, ה'
יברך את עמו בשלום

עמוד ו'

ביאור הפסוק ושבתי בשלום אל בית אבי עפ"י
יסוד בדרכו של השפת אמת

עמוד ז'

ביאור לשון המדרש עשאן מפתח לגאולתן של
בנים

דיוק בשינוי בלשון הגמרא ממקום אחד
למקום אחר וביאורו

והקשו המפרשים, איך אפשר לומר על ראובן, שרק אילו ידע שהקב"ה מכתוב עליו, וישמע ראובן ויצילהו מידם, רק אז היה טוענו על כתיפו ומוליכו אצל אביו, וכי מבלעדי שיהיה כתוב עליו אין צורך להצילו,

יש לבאר הדבר כדלהלן

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ח) (וכן איתא בתרגום יהונתן) אמרו האחים, נשים חרם בינינו שאין אחד ממנו מגיד הדבר ליעקב אבינו, אמרו ביניהם ראובן אין כאן, בנימין אין כאן, ואין החרם מתקיים אלא בעשרה, ואנו תשעה, אם כן היאך נעשה, **שתפו המקום עמהם והיו עשרה**, וחרמו ביניהם **שלא יגיד שום אחד מהם סוד זה ליעקב**,

כשחזר ראובן, ויגידו לו אחיו הדבר שעשו ואת החרם שהחרימו, **ושתק, וגם הקב"ה שתק**, ומפני החרם לא הגיד הדבר ליעקב, ובעוון מכירת יוסף בא רעב לארץ ישראל שבע שנים, וירדו אחי יוסף לשבר אוכל במצרים ומצאו את יוסף שהוא חי, **והתירו את החרם**, ושמע יעקב על יוסף שהוא חי, **וחיתה רוחו של יעקב**, ע"כ,

איתא במדרש (תנחומא וישב פרק ב') **כתיב** (בראשית מ"ה כ"ז) **ותחי רוח יעקב אביהם**, וכי מתה היתה, אלא שחיתה מן החרם, ושרתה בו **רוח הקודש** שנסתלקה הימנו, ע"כ,

אפשר לפרש ולומר

מבואר, שמה שאמר הכתוב **"למען הציל אותי"**, היו דברי רוח הקודש, כמו שכתב רש"י (בראשית ל"ז כ"א), שנאמר ע"י **רוח הקודש**, וראובן ידע שהדבר נאמר ע"י **רוח הקודש**,

רוח הקודש צווחת ואמרת

אך **מחשבתו של ראובן היתה**, מכיוון ורוח הקודש שנסתלקה מיעקב אבינו צווחת ואומרת מתי אבוא ואראה פני יעקב אבינו, ולפי שביקשה רוח"ק לחזור, היתה **רוח הקודש** אומרת, **למען הציל אותי ולהשיבו אל אביו**,

אבל הקב"ה דעת אחרת היתה עמו

שאין זה הזמן לגלות ליעקב אבינו כי יוסף חי, מכיוון והקב"ה היה בחרם,

ביאור בדרך צחות באומז"ל בשביל שני סלעים מילת ירדו למצרים

כתיב (בראשית ל"ז ט'), **"ויספר** אתו לאחיו, **ויקנאו** בו אחיו" **וכתיב**, **"ויסופו** עוד שנוא אותו על חלומותיו ועל **דבריו"**

מבואר, שקנאת האחים היתה בגלל **סיפוריו** ו**דבריו**, והרי מצינו שנתקנאו בו בגלל ששינה יעקב בין בניו כדלקמן,

איתא בגמרא (שבת י" ע"ב), **בשביל** משקל **שני סלעים** מילת (משי) שנתן יעקב ליוסף וכו', **נתקנאו** בו אחיו, וירדו אבותינו למצרים,

א"ל בצחות שיוסף לא קיים בעצמו השתיקה ששנה שני סלעים

איתא בגמרא (מגילה י"ח ע"א), **מלה בסלע**, **משתוקא בתרין**, מבואר, **שהשתיקה**, שוה **שני סלעים**,

אפשר לומר, לפי שיוסף לא קיים בעצמו השתיקה ששוה **שני סלעים**, אלא, **סיפר** אתו לאחיו, לפיכך נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים,

וזהו, **בשביל "שני סלעים"** נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, אלו **"שני סלעים"** של השתיקה. וביותר א"ל בדרך רמז שהיו שני סלעים **מילת** שהוא מרמז **למילה בסלע** וכו'.

* * * * *

תירוץ למה שהקשו בדברי המדרש אילו היה יודע ראובן על כתיפו היה וכו'

כתיב (בראשית ל"ז כ"א) **"וישמע** ראובן ויצלהו מידם", **כתב רש"י**, **רוח הקודש** מעידה על ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו שיבא הוא ויעלנו משם, ע"כ,

דברי המדרש שהיה טוענו על כתיפו והקושיה

איתא במדרש (רבה ויקרא פרשה ל"ד פסקה ח'), אלו היה ראובן יודע **שהקודש ברוך הוא**, מכתוב עליו **וישמע ראובן ויצילהו מידם** היה טוענו על **כתיפו** ומוליכו אצל אביו, ע"כ

עליהם הכותל על שעוזבים את לימוד התורה), אמר ליה אידך, שבקינהו דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא (רש"י, עתיד להתגדל, ואין זמנו למות), רבי יוחנן שמע, אילפא לא שמע, אמר ליה רבי יוחנן לאילפא, שמע מר מידי, אמר ליה לא, אמר מדשמעי אנא ואילפא לא שמע, שמע מינה לדידי קיימא לי שעתא, ע"כ, עיי"ש,

לפי"ז מתבהר הדבר כפתור ופרח

וישמע ראובן, פירוש, שראובן שמע את מה שרוח הקודש אומרת למען הצילו מידם, וחשב ראובן שכולם שמעו את דבר רוח הקודש, שיש להצילו, וכך הלך אל אביו ביודעו כי לא יעשו דבר עם יוסף, אך, כאשר חזר וראה שיוסף איננו, הבין שהאחים לא שמעו את דבר רוח הקודש, ולכן השליכוהו הבורה, וזה מה שאמר אליהם ראובן, ולא שמעתם, פירוש, שלא שמעתם את דבר רוח הקודש, ע"ד רבי יוחנן שמע אילפא לא שמע, וזהו שאמר ולא שמעתם. ולא קשה מידי,

וביותר הדבר מדויק, דכתיב "ולא שמעתם, ולא כתיב ולא שמעתם אלי".

אח"כ מצאתי פירוש זה בספר פנים יפות (בראשית פרק ל"ז פסוק כ') ד"ה ושמעתי מאא"ז ז"ל,

ובספר שמן הטוב שמלקט ממוהר"ר הרבי ר' שמלקי מניקלשבורג ואחיו בעל פנים יפות, מביא הדבר כלשון הפנים יפות, אך לא כתב כי אמר זאת בשם אביו.

* * * * *

ביאור במ"ש ולא יכלו דברו לשלום כמי שנפטר מן החי שאומר לשלום

כתיב (בראשית ל"ז ד'), "ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו "לשלום",

כתיב (בראשית ל"ז י"ח), "ויתנכלו אתו להמיתו",

איתא בגמרא (מועד קטן כ"ט ע"א) אמר רבי לוי בר חיתא, הנפטר מן המת לא יאמר לו לך שלום אלא לך "בשלום", הנפטר מן החי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך "לשלום",

ומכיון וידע ראובן על החרם, וגם ידע שהקב"ה לא גילה לאף אחד, א"כ שמא אין הקב"ה בדעה אחת עם רוח הקודש, ועל זה אמר ראובן, אילו היה יודע ראובן שהקב"ה דייקא, כותב עליו להצילו מידם, ולא רוח הקודש, היה מצילו,

אבל מכיון והקב"ה לא הסכים עדיין, ורק רוח הקודש היתה צווחת ואומרת למען הציל אותו, מכיון ורוה"ק רצתה לבוא אל ביתו של י"א, לפיכך לא היה טוענו על כתיפו ומוליכו אצל אביו,

וזהו, אלו היה ראובן יודע, "שהקדוש ברוך הוא", דייקא, מכתוב עליו, וישמע ראובן ויצילהו מידם, ולא רוח הקודש, היה טוענו על כתיפו ומוליכו אצל אביו.

* * * * *

ביאור הקושיא איך אמר ולא שמעתם ע"ד אילפא ורבי יוחנן

כתיב (בראשית ל"ז כ"ב) "השליכו אתו אל הבור הזה, אשר במדבר ויד אל תשלחו בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו, ויקחהו וישלכו אתו הברה",

כתיב (בראשית מ"ב כ"ב) "ויען ראובן אתם לאמר, הלוא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד, ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש",

וקשה, לאחר שאמר ראובן לאחים להשליכו אל הבור, והם עשו זאת, איך אמר "ולא שמעתם", הרי האחים עשו בדיוק כפי שאמר להם ראובן, ומהו ולא שמעתם, וכתב בפרקי דרבי אליעזר (פרק לח) ושמעו לו אחיו,

יש לבאר עפ"י מעשה שהיה

איתא בגמרא (תענית כ"א ע"א) אילפא ורבי יוחנן הוו גרסי באורייתא, דחיקא להו מילתא טובא (הגיעו לעניות), אמרי, ניקום וניזיל וניעבד עיסקא (נלך ונעשה עסק), ונקיים בנפשין אפס כי לא יהיה בך אביון,

אזלו אותבי תותי גודא רעיעא הוו קא כרכי ריפתא (ישבו תחת כותל רעוע ואכלו), אתו תרי מלאכי השרת, שמעיה (שמע) רבי יוחנן דאמר חד לחבריה נישדי עליהו האי גודא ונקטלינהו, שמניחין חיי עולם הבא ועוסקין בחיי שעה (נפיל

ביאור בהבדל בין "לשלום" ו"בשלום" ולמה למיזדים הדבר מיתרו

איתא בגמרא (ברכות ס"ד ע"א), אמר רבי אבין הלוי, **הנפטר מחברו** אל יאמר לו **לך בשלום** אלא **לך לשלום**, שהרי יתרו שאמר לו למשה לך **לשלום** עלה והצליח, דוד שאמר לו לאבשלום לך **בשלום** הלך ונתלה, ואמר רבי אבין הלוי, **הנפטר מן המת** אל יאמר לו **לך לשלום** אלא **לך בשלום**, שנאמר ואתה תבוא אל אבותיך **בשלום**, ע"כ,

איתא בגמרא (מועד קטן כ"ט ע"א), אמר רבי לוי בר חיתא, **הנפטר מן המת**, לא יאמר לו **לך בשלום**, אלא **לך בשלום**, הנפטר מן החי, לא יאמר לו **לך בשלום**, אלא **לך לשלום**, הנפטר מן המת לא יאמר לו **לך לשלום** אלא **לך בשלום**, שנאמר ואתה תבא אל אבותיך בשלום,

הנפטר מן החי לא יאמר לו **לך בשלום** אלא **לך בשלום**, שהרי דוד שאמר לאבשלום **לך בשלום** הלך ונתלה, יתרו שאמר למשה **לך לשלום** והצליח, ע"כ,

ביאור ההבדל בין לשלום ובשלום

ביאור העניין, בהקדם, מאמר החכם (קהלת פרק ז' א') **"טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו"**, כי האדם כל ימי חיותו, מיום הולדו עד יום מותו לעמל יולד, וצריך לעמול **להשלים** עצמו, וזהו **לשלום**, **להשלים** עצמו,

אך כאשר הולך אדם לבית עולמו, וכבר אינו חי, ה"ה נשאר באותה השלמה, **השלים** עצמו בימי חייו, ואינו יכול להשלים את עצמו עוד,

ופירוש המילה **בשלום**, במה שהשלים עצמו כבר, וזה ההבדל בין **לשלום**, **ובשלום**, ולכן **הנפטר מן החי**, אומר לו **לך לשלום**, פירוש שילך **להשלים עצמו**, הנפטר מן המת יאמר לו **לך בשלום**, במה שהשלים עצמו כבר, (וגם מצאתי שכך כתב הכותב בעין יעקב סוף ברכות)

ביאור למה למיזדים מיתרו

עפ"י הסבר זה, אפשר להבין למה למיזדים דבר זה דוקא **מיתרו**, משום שיתרו, שכל ימיו חיפש וחיפש ואף ניסה בכל ע"ז שיש, עד שהגיע לאמת, וכך ביקש תמיד **להשלים** עצמו, ולכן

ממנו נלמד מהו **לך לשלום**, כלומר **להשלים** עצמו.

* * * * *

אפשר לומר, דלפיכך לא יכלו אחיו דברו **"לשלום"**, מכיון דהנפטר מן החי אומר לך **לשלום**, והם נתכונו להמיתו, כמ"ש **ויתנכלו אתו להמיתו**, והנפטר מן המת, אומר לו **לך בשלום**, וזהו הפירוש ולא יכלו דברו **"לשלום"**,

מה שאמר יעקב (בראשית כ"ח כ"א) ושבת **בשלום** ולא **לשלום** כפי שצ"ל הנפטר מן החי, צ"ל לפי שאמר על עצמו ולא אמר לאחר שנפטר ממנו, ולקמן יתיישב בדרך אחר,

כונת יעקב באומרו לך נא ראה את שלום

כתיב (בראשית ל"ז י"ד) **"ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך"**,

עפ"י דברינו אפשר לפרש

כי יעקב אמר ליוסף, מכיוון וקודם בסיפור החלום, לא רצו לומר לך, **"לשלום"**, אלא רצו לומר לך, **"בשלום"**, כמו שפירשנו,

אמר לו, **לך נא ראה את שלום אחיך**, האם דעתם ממשיכה כאז, לומר לך **בשלום**, כנפטר מן המת, או דעתם השתנתה לומר לך, **לשלום**, כנפטר מן החי, כלומר הינם כבר רוצים שתחיה, וזהו, לך נא ראה, את **שלום אחיך**, מהו **השלום** של עכשיו, **לשלום** או **בשלום**, והוסיף ואמר לו **והשיבני דבר**, כלומר, ששיבנו אם דעתם לומר **לשלום** או **בשלום**,

אלא, מכיוון והורד מצרימה, לא היה סיפק בידו להשיב לאביו על שאלתו אם דעתם לומר **לשלום** או **בשלום**,

עלו לשלום אל אביכם ונתקימה הבקשה

ולבסוף קיים את בקשת אביו שאמר, **והשיבני דבר** אם כונתם **לשלום** או **בשלום**,

וכך מצינו, לאחר שאמר יהודה (בראשית מ"ד ט"ז), האלקים מצא את עון עבדיך, ונתחרטו על מכירתו, אמר יוסף לאחיו, ואתם עלו **"לשלום"** אל אביכם, כלומר, אמרו לאבי, שפניכם **לשלום**, ולא **בשלום**, **ובכך השיב יוסף לאביו** על מה שאמר לו **והשיבני דבר**.

* * * * *

ועוד יש לדייק בפסוק, למה אמר עמו עמו, שתי פעמים, ידוד עז לעמו יתן, ידוד יברך את עמו, בשלום, היל"ל ה' עוז לעמו יתן, ה' יברכנו בשלום,

יש לבאר כדלהלן

איתא בגמרא (ברכות ל"א ע"א), אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה,

מבואר, כי חבירו שנפטר ממנו מתוך דבר הלכה זה חבירו החי, משום שדברי תורה אין אומרין בפני המת אלא בדבריו של מת, **כדאיתא** (ברכות דף ג' ע"ב), משום דהוה לועג לרש חרף עושהו, א"כ, אינו יכול לומר בפני המת דבר הלכה,

איתא בגמרא (נדה ע"ג ע"א) תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום, מובטח לו שהוא בן העולם הבא, פירוש, דמי ששונה הלכות בחיים חיותו, כאשר יבוא יומו לאחר מאה ועשרים שנה, מובטח לו שיהיה בן עולם הבא,

מבואר, דהאי תנא דבי אליהו, קאי גם באדם חי השונה הלכות, וגם באדם מת שיזכה להיות בן עולם הבא,

וסמך ליה בתפילה, הא דאיתא, (ברכות ס"ד ע"א) אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם וכו', שנאמר, (תהילים כ"ט י"א), "ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום",

והשתא אתי שפיר, דכמו שהתד"א קאי באדם החי, וגם באדם המת, כן גם הפסוק, ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום, קאי גם על האדם החי, וגם על מי ששבק חיים לכל חי,

והכי פירושו, דחלקו הראשון של הפסוק, "ה' עוז לעמו יתן", קאי על האדם החי שיכול לעסוק בתורה, הנקראת עוז, (שיר השירים רבה, פרשה א' פסקה כ"ג), דאין עוז אלא תורה, שנאמר, "ה' עוז לעמו יתן"

וחלקו השני של הפסוק, "ה' יברך את עמו בשלום", קאי על מי ששבק חיים לכל חי, שהוא

בן עולם הבא, ועליו אמר הכתוב, "בשלום" כמי שנפטר מן המת,

ובכך מבוארות שתי השאלות ששאלנו

א' למה אמר שתי פעמים עמו, משום ד"עמו"

ביאור למה אומרים בכניסת השבת בואי בשלום ולא לשלום

יש להבין, למה בקבלת שבת כאשר מקבלים פני שבת מלכתא, נקטינן בלשון בואי בשלום, באותו הלשון שאומר הנפטר מן המת, והיה צריך לומר בואי "לשלום", ויש לבאר,

איתא בגמרא (ביצה ט"ז ע"א), אמר רבי שמעון בן לקיש, נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר **שבת וינפש**, כיון ששבת ווי **אבדה נפש**, (וינפש - דרשינן ליה אוי על הנפש שהלכה לה, רש"י),

וי אבדה נפש הוא בכניסת השבת

כתב השל"ה הקדוש, ומובא ברבים מספרי חסידות בבאור הלשון, **כיון ששבת ווי אבדה נפש**, דקאי על כניסת השבת,

וכך כתב השל"ה הקדוש, (הגהות למסכת שבת - יג), והואיל ואתא לידי המאמר הזה, אפרשנו,

במוצאי שבת כיון ששבת ווי אבדה נפש (בלשון עבר), היה לו לומר ווי **שיאבד מנפש** (בלשון עתיד) אלא הפירוש, כיון שנכנס שבת ורואה מעלת הנשמה יתירה, אז מבין ווי היה לו למפרע, במוצאי שבת כשנאבד הנפש ממנו, עכ"ל השל"ה, וכן נמצא בהרבה מספרי יסודות החסידות, דקאי על כניסת השבת,

לפי"ז אפשר לומר, דלפיכך אומרים בכניסת השבת בואי בשלום, כנפטר מן המת, דכיון ששבת, וכפירושם ז"ל דקאי אכניסת השבת, הויה ליה, ווי אבדה נפש. כנפטר מן המת.

* * * * *

הסבר בקושיות שבפסוק ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום

כתיב (תהילים כ"ט י"א), "ידוד עוז לעמו יתן, ידוד יברך את עמו, בשלום",

וקשה, למה אומר הפסוק, ידוד יברך את עמו בשלום, כפי שאומר הנפטר מן המת, היל"ל ה' יברך את עמו לשלום, כפי שאומר הנפטר מן החי,

כתב השפת אמת (בראשית - פרשת ויצא תרנ"ח א')
 כתיב (מיכה ז' כ') "תתן אמת ליעקב", **אמת**, כולל
 מראשית עד אחרית, אותיות **אמ"ת**. (א' אות
 ראשונה, מ' אות אמצעית, ת' אות אחרונה)

ואיתא, כי אות ו' נקרא אות אמת (זוה"ק פרשת
 ויקרא), והוא מדת יעקב, בריח התיכון, והקב"ה
 איחד האמת, שבחר באבות ובנ"י,

כל המתנות שנתן להם אינו במקרה, רק הם
 מתחלת העולם ועד סופו, ואות ו' מהפך התיבה
מעתיד לעבר ומעבר לעתיד,

יהי לשון עתיד, ויהי לשון עבר, היה לשון עבר,
 ויהי לשון עתיד,

לרמוז, כי אות ו' שהיא כח התורה, מחבר היה
 הוה ויהיה, ולכן כשיתקיימו ההבטחות, אז
 יתברר למפרע כי הכל היה לטובה.

ולכן נקרא הקב"ה בעל הנחמות, כי הנחמות של
 בני אדם א"י לתקן כל הצער העבר. אבל הנחמה
 שיהי מהקב"ה יהי מהופך כל הצער לטובה.

והגם כי אין אנו מבינים, איך יהי מתהפך מה
שעבר, לפי שאנחנו בתוך הטבע והזמן. אבל
לעתיד, נראה ונבין זה ההיפוך לטובה,

ולכן אמר יעקב אע"ה והיה (שהוא לשון עתיד) ה'
 לי לאלקים, פרש"י שיחול שמו עלי מתחלה ועד
 סוף. כי זה היי בחי יעקב אמת. והאמין כי יחול
 אלקותו עליו, ויהיה למפרע הכל מתוקן,

וזה מפתח של גאולה מה שזוכין לעורר הארה
 מעין עוה"ב, כי מאחר שכל ההנהגה יתברר
 אח"כ. ממילא יכולין למצוא בחי אמת בכל
 מקום ובכל זמן. עכ"ל השפת אמת,

בכך מבואר הפלא ופלא, דבריו של יעקב אבינו,
 שאמר ושבתי בלשון עבר, במקום ואשוב בלשון
 עתיד, שבא לחבר עבר ועתיד,

וגם רמז ואמר כאשר, אבוא בשלום, כלומר,
 לעתיד לאחר מותי, אז יהיה אפשר להבין, כי כל
 הצער היה לטובה, כדברי השפת אמת, ולכן
 אמר "ושבתי" לשון עבר, וגם "בשלום"
 שאומרים במת.

* * * * *

הראשון קאי על האדם החי, ו"עמו" השני קאי,
 על אדם שאינו חי,

ב' למה אמר בשלום ולא לשלום, כיוון דקאי,
 אמי שכבר מת.

* * * * *

ביאור הפסוק ושבתי בשלום אל בית אבי עפ"י יסוד בדרכו של השפת אמת

כתיב (בראשית פרק כח כ) "וידר יעקב נדר לאמר
 אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר
 אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש,
ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ידוד לי
 לאלקים",

הדיוקים בפסוק ושבתי בשלום

יש לדייק, למה אמר "ושבתי" בלשון עבר,
 היל"ל בלשון עתיד "ואשוב" אל בית אבי,

וגם, למה אמר ושבתי בשלום היל"ל ושבתי
לשלום, כדאיתא בגמרא, (מועד קטן דף כ"ט עמוד
 ע"א), הנפטר מן המת לא יאמר לו לך שלום
 אלא לך בשלום, א"כ היל"ל ושבתי "לשלום כמו
 שאומר לאדם החי, ולא כאומר הנפטר מן המת,

ועוד, מהו לשון והיה עבר או עתיד,

יש לבאר, על פי דברי השפת אמת, (בראשית פרשת
 ויצא שנה תרנ"ח א') וכך כתב השפת אמת,

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ע' פסקה ו') נטל
 הקדוש ברוך הוא שיחתן של אבות ועשאן מפתח
 לגאולתן של בנים,

אתה אמרת (בראשית פרק כח כ) "והיה ה' לי
 לאלקים", חייך כל טובות וברכות ונחמות שאני
 נותן לבניך בלשון הזה שנאמר,

(זכריה יד) **והיה ביום ההוא יצאו מים חיים
 מירושלים**,

(ישעיה יא) **והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו
 לקנות את שאר עמו**,

(יואל ד) **והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס**,

(ישעיה כז) **והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול
 וגו', ע"כ במדרש**,

ביאור לשון המדרש עשאן מפתח לגאולתן של בנים

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ע' פסקה ו') נטל הקדוש ברוך הוא שיחתן של אבות ועשאן **מפתח** לגאולתן של בנים,

יש להבין הלשון במדרש, שאמר, ועשאן "מפתח" היה ל"ל ועשאן "פתיחה" לגאולתן של בנים, שכמו שאמר יעקב אבינו "והיה" וגו', כן יתחילו כל ההבטחות בלשון "והיה", ולמה אמר המדרש בלשון, "מפתח",

לפי פירוש השפת אמת, מובן הדבר הפלא ופלא, משום ש"מפתח" הוא דבר שנועלים איתו ופותחים איתו, וכאן נעל הקב"ה, את דבר הנחמה העתידה לבוא, שאין אנו מבינים, כדברי השפת אמת, שכתב, **אבל הנחמה שיהי' מהקב"ה יהי' מהופך כל הצער לטובה**. והגם כי אין אנו מבינים, איך יהי' מתהפך מה **שעבר**, וזהו לשון **מפתח** הנועל ופותח את המובן.

* * * * *

דיוק בשינוי בלשון הגמרא ממקום אחד למקום אחר וביאורו

איתא בגמרא (ברכות ס"ד ע"א), אמר רבי אבין הלוי, **הנפטר מחברו** אל יאמר לו **לך בשלום**, אלא **לך לשלום**, שהרי **יתרו** שאמר לו למשה **לך לשלום** עלה והצליח, דוד שאמר לו לאבשלום **לך בשלום** הלך ונתלה, ואמר רבי אבין הלוי, **הנפטר מן המת** אל יאמר לו **לך לשלום** אלא **לך בשלום**, שנאמר ואתה תבוא אל אבותיך **בשלום**, ע"כ,

איתא בגמרא (מועד קטן כ"ט ע"א), אמר רבי לוי בר חיתא, **הנפטר מן המת**, לא יאמר לו **לך בשלום**, אלא **לך בשלום**, **הנפטר מן החי**, לא יאמר לו **לך בשלום**, אלא **לך לשלום**, **הנפטר מן המת** לא יאמר לו **לך לשלום** אלא **לך בשלום**, שנאמר ואתה תבא אל אבותיך בשלום, **הנפטר מן החי** לא יאמר לו **לך בשלום** אלא **לך לשלום**, שהרי דוד שאמר לאבשלום **לך בשלום** הלך ונתלה, **יתרו** שאמר למשה **לך לשלום** הלך והצליח, ע"כ,

ההבדל בין שתי מאמרי חז"ל

בעיון בגמרות שהבאנו, המדברים באותו ענין, ואומרים את אותם הדברים, לגבי **הנפטר מן החי והנפטר מן המת**, יש הבדל בין שתי הגמרות, דבגמרא ברכות, **פתח** בהנפטר מחברו החי, **וסיים** בנפטר מן המת, ובגמרא מועד קטן, **פתח** בנפטר מן המת, **וסיים** בנפטר מן החי,

צא וראה כמה גדולים ומדויקים דברי חכמים,

דבגמרא **ברכות**, המדבר מענין **יתרו**, שבירך למשה, **פתח** בחי, **הנפטר מחברו** אל יאמר לו **לך בשלום**, אלא **לך לשלום**, שהרי **יתרו** שאמר לו למשה **לך לשלום** עלה והצליח,

ובגמרא **מועד קטן**, המדבר בענין **ניחום אבלים**, **פתח** ואמר, **הנפטר מן המת**, לא יאמר לו **לך לשלום**, אלא **לך בשלום**, ובכך מבואר למה בברכות **פתח** בחי, ובמו"ק **פתח** במת.

* * * * *

הקשר בין קנאת האחים לקושי השעבוד במצרים

כתיב (בראשית ל"ז ג-י"א), "וישראל אהב את יוסף מכל בניו, כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים, ויקנאו בו אחיו",

איתא בגמרא (שבת י" ע"ב), לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל **משקל שני סלעים מילת** שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, **נתקנאו בו אחיו** ונתגלגל הדבר וירדו **אבותינו למצרים**,

קושיה ותירוץ התוספות

הקשו התוס, (שבת י" ע"ב ד"ה נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים), ואף על גב דבלאו הכי נגזר, דכתיב (בראשית טו) **ועבדום וענו אותם, ותירצו התוספות**, שמא לא היה נגזר עליהם **עינוי כל כך** אלא ע"י זה,

מבואר, כי **קושי השעבוד** היה בגלל קנאת האחים,

הקשר בין קנאת האחים, לבין קושי השיעבוד,

כתיב (שיר השירים פרק ח' פסוק ו'), כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה

כתבו התוס' ואע"ג דבלאו הכי נגזר בברית בין הבתרים, דכתיב (בראשית ט"ו), **"ועבדום וענו אותם"**, ומתרחץ עי"ש,

מבואר, דהירידה למצרים היה עפ"י גזירת בין הבתרים, **ושינוי ששינה יעקב את יוסף בין בניו**, היה חוליה בשרשרת הירידה למצרים, כאמרם **נתגלגל הדבר וירדו אבותינו וגו'**,

רב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק כיון דשמו כשמו

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), קרי **רב יוסף** אנפשיה **"ורב תבואות בכח שור"**,

כתבו התוספות (סנהדרין מ"ב ע"א ד"ה קרי רב יוסף אנפשיה) **"ורב תבואות בכח שור"** - משום דיוסף איקרי בכור **שור** כדכתיב (דברים לג) **"בכור שורו הדר לו"** ובעל שמועות הוא בעל **חטין**, (פירוש תבואה) כדאמר (הוריות י"ד ע"א) הכל צריכין למרי חטיא ואמרינן בשילהי הוריות (שם) **דרב יוסף סיני**. ע"כ,

מבואר, דרב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק,

איתא בגמרא (פסחים ס"ח ע"ב), רב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדי לי **עגלא תלתא**, אמר, אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא, ע"כ,

מה נתכווין כשביקש דוקא עגלא תלתא

כך אפשר לפרש דברי רב יוסף לרמוז על יוסף הצדיק דשמו כשמו כדברי התוס', וע"ז אמר, **עבדי לי עגלא תלתא**, דבברית בין הבתרים נאמר (בראשית ט"ו) קחה לי עגלא משולשת, שהיא **עגלא תילתא**,

ואי לאו האי יומא, שבו נאמר קחה לי עגלא משולשת, שהוא **ברית בין הבתרים**, ששם נאמרה הירידה למצרים, לא היה צריך להשתלשלות לגלגל הירידה למצרים ע"י שינוי ששינה יעקב את יוסף,

וע"ז אמר, כמה **יוסף איכא בשוקא**, לא היה צריך לשנות בי את כתונת הפסים כדי שיתגלגל דבר הירידה למצרים, **דאי לאו האי יומא של ברית בין הבתרים**, הייתי כמו כל יוסף אחר שבשוק.

פירש רש"י, קנאה בכל מקום לשון אחיזת הלב לנקום נקם.

אמירותיו של פרעה כשראה את בני מתרבים

כתיב (שמות פרק א'), **"ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו"**

אמירה ראשונה היתה, **"למען ענתו בסבלתם**, ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, וימררו את חייהם בעבדה קשה" וגו'

אמירה שניה היתה, ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אתו ואם בת הוא וחיה,

למה נצטרך לו קושי השעבוד לחששו על רבוי בני"

יש להבין, הרי חששו של פרעה היה מרביו של עם ישראל, וע"ז גזר גזירה כל הבן הילוד כדי של יתרבו, א"כ מה יתן לו ומה יוסיף לו לצורכו שעם בניי לא יתרבו הגזירה של **קושי השעבוד**, מלבד רוע לבבו,

אלא צריך לומר, מכיון **וקשה כשאל קנאה ופירש רש"י**, קנאה בכל מקום לשון אחיזת הלב לנקום נקם, לכן, גם אם הפתרון שלא יתרבו בניי הוא הגזרה כל הבן הילוד, לא נחה דעתו מקנאתו על **רב ועצום ממנו**, ורצה לנקום נקמתו מתוך קנאתו, נמצא שקושי השעבוד היה בגלל קנאת פרעה בבניי,

ובכך מובנים דברי התוס' שאמרו, שבגלל קנאה נגרם **קושי השעבוד**, ונגרם הדבר גם ע"י קנאת פרעה בבני ישראל, וזה הקשר בין **הקנאה של האחים**, שע"י קנאתם גרמו **לקושי השעבוד במצרים**.

* * * * *

ביאור נאה באומרם ז"ל
כמה יוסף איכא בשוקא

איתא בגמרא (שבת י' ע"ב), לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף, יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, ע"כ,

קנאת אהבת האב שהיה אוהב אותו יותר מהם, ולמה יקנאו בו והם גדולים ממנו, והוא נער בן י"ז שנה, ואין אדם מקנא בחברו אלא בכיוצא בו ושוה לו, אבל עתה אחרי שספר חלומותיו, והם חכמים מחוכמים בפתרונים, ראו כי הוא מעותד **למלוך** והתלבשו **קנאה** בזה, זהו לשון "ויקנאו בו", לא אמר: ויקנאו אותו, כמו: (בראשית כו, יד) "ויקנאו אותו פלשתים", אלא "בו" במעלה שהיו רואים בו. **עכ"ז רבינו בחיי,**

* * * * *

רמז בפסוק בשיר השירים על ענין קנאת האחים

כתיב, (שיר השירים פרק ח' פסוק ו'), כי עזה כמות אהבה, קשה כשאל קנאה, רשפיה רשפי אש, שלהבתיה,

אפשר לומר, כי בפסוק מרומז ענין **כתונת הפסים, וקנאת האחים** במעשה יעקב ויוסף, וכך הוא הרמז,

כי עזה כמות אהבה, זהו, וישראל אהב את יוסף מכל בניו,

קשה כשאל קנאה, ויקנאו בו אחיו,

רשפיה (גחלים) **רשפי אש,** שפגעו ביעקב אבינו שעליו נאמר והיה בית יעקב **לאש,**

שלהבתיה, ופגעו ביוסף, שעליו נאמר ובית יוסף **להבה.**

* * * * *

דיוק בפירושי רש"י מה היא קנאה

כתיב, קשה כשאל קנאה (שיר השירים פרק ח' פסוק ו'), כתב רש"י, קנאה, בכל מקום, לשון אחיזת הלב לנקום נקם.

כתיב (בראשית ל' א') **ותקנא רחל באחותה,** כתב רש"י, **שקנאתה במעשיה הטובים,**

מבואר, דאין הפירוש **קנאה** שאצל רחל, כמו בכל מקום שהוא אחיזת הלב **לנקום נקם.** אלא לרצות להיות כמוה,

על מה היתה הקנאה ועל מה היתה השנאה של האחים

ג' פעמים כתוב בתורה וישנאו אותו

(בראשית ל"ז ג'-ד') **כתיב,** וישראל אהב את יוסף, ועשה לו כתנת פסים, ויראו אחיו כי **אותו אהב, וישנאו אותו,**

מבואר בפסוק, כי השנאה היתה כי אותו אהב אביהם,

(בראשית ל"ז ה') **כתיב,** "ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד **שנא אותו,"**

(בראשית ל"ז ח') **כתיב,** "ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו ויוספו עוד **שנא אותו על חלמתיו ועל דבריו,"**

מבואר בפסוק, כי השנאה היתה בגלל חלומותיו ודבריו,

(בראשית ל"ז י"א) **כתיב,** "ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר,"

בפסוק זה אין הדבר מבואר, אם הקנאה היתה בגלל הבגד או בגלל חלומותיו ודבריו,

איתא בגמרא (שבת י" ע"ב), לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף, יותר משאר בניו, **נתקנאו בו אחיו,** ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, ע"כ,

מבואר בגמרא, שהקנאה היתה בגלל הבגד,

ביאור ענין השנאה והקנאה ברבינו בחיי

כתב הרבינו בחיי (בראשית לו י') ויספר אל אביו ואל אחיו ויקנאו בו אחיו". בידוע, כי השנאה ברוב תבא מצד הקנאה,

והשנאה שהזכיר למעלה וישנאו אותו, היתה מפני **קנאת האהבה,** כמו שכתוב (בראשית ל"ז ד') ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו,

וא"כ למה חזר בכאן, (בראשית ל"ז י"א) "ויקנאו בו אחיו".

ויתכן לפרש, כי מתחלה לא היו מקנאים בו מפני יתרון מעלה שהיה לו עליהם, רק מפני

ביאור במ"ש דיוסף לא שלטא בה עינא בישא

כתיב (בראשית ל"ט א'), ויוסף הורד מצרימה ויקנהו **פוטיפר**, ו**כתיב** (בראשית מ"א מ"ה) ויתן לו את אסנת בת **פוטי פרע**, ודרשו חז"ל כי הוסיפו לו האות **עי"ן** בשמו, (עיין סוטה י"ג ע"ב, ובבן יהודע שם), ופירשו במפרשים כי הוסיפו **עי"ן** לשמו, שיהיה נקרא **רע**, ע"ש שביקש להרע ליוסף, ע"כ,

יש לפרש הא **דאיתא**, (ברכות כ' ע"א), אנא מזרעא דיוסף קא אתינא **דלא שלטא ביה עינא בישא**, פירוש, דאותה ה**עי"ן** בישא, שהוסיפו לפוטיפר **רע** שיקרא **רע**, שביקש להרע ליוסף, לא שלטא ביה .

* * * * *

פוטיפר ביקש ערבות כשקנה את יוסף כי לא האמין שנער בהיר ימכר לעבד ולכן חשש שיקחו לו את יוסף

כתיב (בראשית ל"ז ל"ו) "והמדנים מכרו אתו אל מצרים לפוטיפר סריס פרעה שר הטבחים",

כתיב (בראשית ל"ט א') "ויקנהו פוטיפר סריס פרעה איש מצרי **"מיד"** הישמעאלים"

איתא במדרש (בראשית רבה פרשת וישב פרשה פו סימן ג) **ויקנהו פוטיפר איש מצרי**, גבר ערמומי, ומה הוות ערימותיה, (מה היתה ערמומיותו), אמר, בכל מקום, **גרמני** (בעל עור לבן) **מוכר כושי** (בעל עור כהה), **וכאן כושי מוכר גרמני**, "אין זה **עבד**", אמר להם, הביאו לי ערב, (מכיון שאינני מאמין כי זהו עבד, חוששני שיבוא מישהוא ויקחהו), ולכן אמר **מיד** שהוא לשון ערבות, עי"ש במדרש

* * * * *

שתי פעמים קידשו שם שמים יוסף בסתר ויהודה בפרהסיא

נוסח הגמרא בסוטה דף י

איתא בגמרא (סוטה י' ב') **יוסף שקדש ש"ש בסתר** זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא,

יש לדייק בלשון רש"י שכתב **קנאה**, בכל מקום, והלשון בכל מקום עדיין קשה.

* * * * *

יוסף קיבל את בגדו בחזרה כשנתנו עצמותיו בעור של כבש

כתיב (בראשית ל"ט ט"ז), **ויעזב בגדו אצלי וינס ויצא החוצה**, ותנח בגדו אצלה **עד בוא אדניו אל ביתו**,

איתא במדרש (מובא, בסוטה י"ג ע"א, בתוס' שאנץ שם עה"ג), וז"ל שם, **במדרש יש**, ששמו עצמות יוסף בתוך **עור של כבש**, ונכנסה בה באותו עור רוח חיים, והיינו דכתיב נוהג **כצאן יוסף**, ע"כ,

ובודאי בגדו של יוסף היה פרוות עור, כבבתי מלוכה, ובקיי"ס קיבל חזרה את הבגד, שהיה עור של כבש.

ויש רמז מהפסוק, ותנח בגדו אצלה עד בוא אדניו, **אל ביתו**, וא"ל הכוונה עד שאדון העולם יוציאנו ממצרים, ויביאנו לביתו.

* * * * *

טעם שהושב רק שר המשקים

כתיב (בראשית מ' כ"א), **וישב** את שר המשקים על משקהו ויתן הכוס על כף פרעה ואת שר האפים **תלה** כאשר פתר להם יוסף,

אפשר לומר הטעם ששר המשקים נידון לתחיה, ושר האופים נידון לתליה, מפני שפגיעתו של שר המשקים לא היתה רעה כל כך, מכיוון שזבוב בכוס, ניתן לראות ולהוציא,

אבל שר האופים שנמצא צרור בגלוסקא, ולא ראהו, בודאי פרעה אכל ונפגע, ולכן שר האופים נידון למוות.

* * * * *

איתא במדרש, (ילקוט שמעוני תהלים - פרק קיד - המשך רמז תתעג), "הים ראה וינס" מה ראה, ארונו של יוסף יורד לים, אמר הקב"ה, ינס מפני מי שנס, שנאמר (בראשית ל"ט י"ב) ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, ע"כ,

יהודה קידש פעמים ש"ש בפרהסיא ויוסף קידש פעמים ש"ש בסתר

מבואר א"כ שבזכות ארונו של יוסף הים ראה וינס, ומבואר גם מה שאמרו ז"ל, שיוסף קידש שם שמים בסתר, גם בקריעת ים סוף, מכיון שכלל ישראל לא ראו שהים ראה וינס בגלל ארונו של יוסף שהונח בסוף, רק ביהודה היה הדבר בפרהסיא שקפץ נחשון בן עמינדב לים לעיני כל ישראל,

ביאור במ"ש ביוסף משם זכה ונעשה רועה

לפי מה שנאמר ביהודה, לפיכך זכה יהודה לעשות ממשלה בישראל, שנאמר, היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו,

כך יש לומר ביוסף מה שאמרו חז"ל (סוטה ל"ו ע"ב) משם זכה ונעשה רועה שנאמר, (תהלים פ' ב'), "רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף", שהכוונה שבזכות "הים ראה וינס", נעשה רועה לישראל,

וביותר הדבר מבואר מהכתוב ומהמדרש

איתא בגמרא (סוטה י"ב) יוסף שקדש ש"ש בסתר, זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא, דכתיב (תהלים פ"א ו'), "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים", ופירש הרד"ק (תהלים פרק פא פסוק ו) **בצאתו על ארץ מצרים, יש מפרשים כשיצאו ישראל מארץ מצרים**, לפי"ז מבואר שקידוש ש"ש של יוסף היה ביציאת מצרים,

במדרש (מובא, בסוטה י"ג ע"א, בתוס' שאנץ שם עה"ג), וז"ל שם, **במדרש יש**, ששמו עצמות יוסף בתוך עור של כבש, ונכנסה בה באותו עור רוח חיים, והיינו דכתיב נוהג כצאן יוסף, ע"כ, לפי"ז מבואר שמה שאמרו ז"ל (סוטה ל"ו ע"ב), **משם זכה ונעשה רועה**, שנאמר, (תהלים פ' ב'), "רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף", דזה היה ביציאת מצרים, שנכנסה בה באותו עור רוח חיים, ויצאו להלך במדבר, כדאיתא במדרש.

דכתיב (תהלים פ"א ו'), "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים"

יהודה שקדש ש"ש בפרהסיא, זכה ונקרא כולו על שמו של הקדוש ברוך הוא, (פירש"י שם בן ארבעה אותיות כלול בשמו של יהודה) כיון שהודה ואמר צדקה ממני, ע"כ

נוסח הגמרא בסוטה דף לו

איתא בגמרא (סוטה ל"ו ב'), **יוסף שקידש שם שמים בסתר**, הוסיפו עליו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא,

יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא, (על הים, רש"י), נקרא כולו על שמו של הקדוש ברוך הוא. לפיכך זכה יהודה לעשות ממשלה בישראל, שנאמר (תהלים קי"ד ב') היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו, מה טעם היתה יהודה לקדשו וישראל ממשלותיו, משום דהים ראה וינס. ע"כ,

ההבדלים בין הגמרא בדף י' לגמרא בדף ל"ו

מבואר בגמרא בדף י' שקידוש שם שמים של יהודה היה בכך שהודה ואמר צדקה ממני,

ובגמרא בדף ל"ו קידוש שם שמים של יהודה היה בכך שנחשון בן עמינדב שהיה משבטו של יהודה שקפץ לים ובזכותו הים ראה וינס,

וכך כתב המהרש"א (סוטה י"ב ד"ה יהודה), **שקידש ש"ש היינו שקידש ש"ש בהודאתו**, כמ"ש לו הכר פני בוראך ואל תעלים וכו',

ודע דבפ' אלו נאמרין (סוטה ל"ו ב') איתא נמי הך דרב חנא כו' דיהודה קדש ש"ש בפרהסיא כו' ומפרש לה בענין אחר, דהיינו, **במה שירד נחשון תחלה לים כו' ע"ש**, וצ"ל דהא והא איתא, עכ"ל המהרש"א,

יש לפרש שקידוש ש"ש של יוסף היה כשל יהודה שבזכותו הים ראה וינס

לפי מה שאמרה הגמרא בדף ל"ו שקידוש שם שמים של יהודה היה בכך שהים ראה וינס בזכותו, אפשר לומר גם ביוסף שקידוש שם שמים שלו היה משום שבזכותו הים ראה וינס, כדלהלן,

אך אם נאמר שהדלקת הנרות הוא בשביל להודות לשמו ית', אז אנחנו מדליקים אורה זו לכבודו ית', ואין לנו להשתמש באורו,

ביאור הנוסח הנרות הללו על שתי חלקיה

וע"י הסבר זה, אפשר לומר כי נוסח הנרות הללו בא לצאת ידי שתי המ"ד, גם לפי המ"ד שאומר שמותר להשתמש לאורה, וגם לפי המ"ד שאסור להשתמש לאורה,

וכך ניתן להסביר את נוסח ההודיה של הנרות הללו, החלק הראשון של תפילת ההודיה, הוא לפי המ"ד שמותר להשתמש לאורה, והנרות הם לזיכרון,

וכדי לעבור לחלק השני שהוא לפי המ"ד שאסור להשתמש לאורה, נאמרה קודם ההלכה הנרות הללו קדש הם. ואין לנו רשות להשתמש בהם, וממשיך בנוסח ההודיה לפי מ"ד זה, כפי שיבואר,

ובכך מבוארים כפ"פ ארבעת הדיוקים שדיקנו

א בחלק הראשון מדובר שהדלקת הנרות הם לזכרון, שנזכור את כל אשר עשה עמנו הקב"ה, ובזכרון יש גם את המלחמות, משא"כ בחלק האחרון שמדובר שההדלקה היא כדי להודות, ואז, אין צורך להודות על מלחמות,

ב. ההלכה נכתבה באמצע, כדי לומר כי עד כאן הנוסח הוא לפי המ"ד שמותר להשתמש לאורה, ומכאן ואילך הנוסח הוא לפי המ"ד שאסור להשתמש לאורה,

ג. אה"נ, המלחמות מוזכרות רק בחלק הראשון שלפי מה שביארנו ההדלקה הוא לזכרון, ובזכרון יש לזכור הכל,

ד. בחלק הראשון לא מוזכר להודות רק על, מכיוון ובחלק הראשון מדובר כי ההדלקה היא לזכרון ולא להודיה, כפי שביארנו.

* * * * *

ארבעה דיוקים בנוסח הנרות הללו

הנרות הללו אנו מדליקין, על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות. שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. על ידי כהניך הקדושים. וכל מצות שמונת ימי חנכה. הנרות הללו קדש הם. ואין לנו רשות להשתמש בהם. אלא לראותם בלבד. כדי להודות ולהלל לשמך הגדול על נסיך ועל נפלאותיך ועל ישועתך,

ארבעה דיוקים בנוסח הנרות הללו

א. הסיום אינו מעין ההתחלה, שבתחילה כתוב ארבעה דברים, ניסים, נפלאות, תשועות, מלחמות, ובסוף כתוב רק ניסים, נפלאות, תשועות, ואילו מלחמות לא נאמר בסיום,

ב. מפני מה נכתבה בתוך נוסח ההודיה של הנרות הללו, ההלכה של אין לנו רשות, וכאשר נכתבה ההלכה, מדוע נכתבה בין הנרות הללו אנו מדליקין וכו', לבין כדי להודות, לא בתחילה ולא בסוף,

ג. בוודאי שיש להודות על הנצחון, אך מדוע יש להודות על המלחמות,

ד. בתחילה כתוב, אנו מדליקים על הניסים וכו', ולא כתוב כדי להודות ולהלל, ובסוף כתוב כדי להודות ולהלל על נסיך וכו', וביאור הענין הוא כדלקמן,

במה חלקו מ"ד אסור ומותר להשתמש לאורה וביאור הדיוקים הנ"ל

סברת המחלוקת אם מותר או אסור להשתמש לאורה

המחלוקת אם מותר להשתמש לאורה, או אסור להשתמש לאורה, אפשר לומר כי היא בסברא, אם הנרות שמדליקין הם לזכרון, שנזכור תמיד את כל מה שעשה לנו הקב"ה, או שהנרות שאנו מדליקין הם כדי להודות ולהלל, לשמו ית',

לפי"ז יש לבאר ולומר, אם נאמר שהדלקת הנרות הם לזכרון לנו, כדי שאנחנו נזכור את מה שעשה לנו הקב"ה, אזי מכיוון והזיכרון בשבילנו, יש לומר שמותר להשתמש לאורה,

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161777 נייד 0527-616166
דוא"ל y0527616166@gmail.com